

บทความวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากร

สุรเดช เล็กแจ้ง*, ประเวศ เพ็ญภูมิกุล**

*นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม บางเขน

** อาจารย์ประจำหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม บางเขน

บทคัดย่อ

การครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อ ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และ (2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และผู้สอบบัญชีภาษีอากรในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 354 คน เครื่องมือวิจัย คือแบบสอบถาม สถิติวิเคราะห์คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า (1) ความรู้ทางวิชาชีพ ประสบการณ์จากการทำงาน และการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.357, 0.209 และ 0.353 ตามลำดับ และ (2) ความรู้ทางวิชาชีพ ประสบการณ์จากการทำงาน และการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.532, 0.174 และ 0.239 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ทักษะทางวิชาชีพ, ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต, ผู้สอบบัญชีภาษีอากร

Research

Factors Affecting The Professional Skills of Certified Public Accountants and Tax Auditors

Suradej Lekjaeng

Pravas Penvutikul

**Master Candidate, Master of Art, NIDA*

*** Doctor, in Accountancy, Sripatum University*

Abstract

The purpose of this study is (1) professional knowledge, work experience and continuing professional development have positive impact on the professional skills of certified public accountants and (2) professional knowledge, work experience and continuing professional development have positive impact on the professional skills of tax auditors. The samples are 354 licensed auditor in Bangkok the questionnaires conduct collection the data then analysis by statistics such as frequency, percentage, SD and multiple regression analysis.

The result indicated that: (1) professional knowledge work experience and continuing professional development have positive impact on the professional skills of certified public accountants, with regression coefficients of 0.357, 0.209 and 0.353, respectively, and (2) professional knowledge, work experience and continuing professional development have positive impact the professional skills of the tax auditor. The coefficients of regression were 0.532, 0.174 and 0.239, respectively.

Keyword: Professional Skill, Certified Public Accountants, Certified Tax Auditors

บทนำ

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ (2560) ในช่วงปี พ.ศ. 2557 สมาพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ ได้ออกมาตราฐานการศึกษาระหว่างประเทศ สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 2 โดยแบ่งทักษะวิชาชีพออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) ความรู้ทางวิชาชีพ (Professional Knowledge) ซึ่งกำหนดไว้ 3 ด้าน คือ ความรู้ด้านการเงินการบัญชีและความรู้ที่เกี่ยวข้อง ความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจ และความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งงานวิจัยนี้จะทำการศึกษาเฉพาะด้าน ความรู้ทางบัญชีและด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ การภาษีอากร (2) ประสบการณ์จากการทำงาน (Working Experience) ได้กำหนดไว้ทั้งทางด้านการฝึกงานที่แสดงถึงความสามารถในการทำงานหน้าที่ต่างๆของนักวิชาชีพบัญชีผ่านประสบการณ์ทำงานจริง รวมถึงประสบการณ์ต่อเนื่องในด้านบัญชีของนักวิชาชีพบัญชี (3) การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (Continuing Professional Development) ได้กำหนดไว้ว่าการส่งเสริมที่จะทำให้เกิดความสามารถในการทำงานได้ จะเป็นการพัฒนาตนเองผ่านกระบวนการการศึกษา การฝึกอบรม หรือการได้รับข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาซึ่งการพัฒนาตนเองของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ (2560) ได้ออกข้อกำหนดเรื่อง “หลักเกณฑ์การพิจารณาคุณวุฒิการศึกษาของผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ.2549” ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณารายวิชาทางวิชาชีพที่ศึกษาในระดับปริญญาตรีจากสถาบันอุดมศึกษา จะต้องสอบผ่านวิชาบัญชีจำนวน 8 รายวิชาและต้องยื่นขอขึ้นทะเบียนฝึกงานกับสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ นอกจากนี้สภาวิชาชีพบัญชียังได้ออกข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (ฉบับที่ 18) เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการฝึกงาน การทดสอบเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีของผู้รับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 1) พ.ศ.2552 ซึ่งกำหนดให้ฝึกงานเป็นเวลาต่อเนื่องกันไม่น้อยกว่าสามปี ข้อกำหนดดังกล่าวได้กำหนดขึ้นมาเพื่อให้ นักบัญชีวิชาชีพมีเวลาฝึกงานรวมกันไม่น้อยกว่าสามพันชั่วโมง และยังกำหนดให้มีการสอบวิชาการสอบบัญชี 1 วิชาการสอบบัญชี 2 และวิชาการ

สอบบัญชีที่ประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ซึ่งจะต้องมีเวลาฝึกงานเป็นเวลาต่อเนื่องกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีและมีเวลาฝึกงานรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งพันชั่วโมง และได้กำหนด ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี(ฉบับที่ 15) เรื่อง หลักเกณฑ์ และ วิธีการเกี่ยวกับการเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ.2550 ต้องมีจำนวน 12 ชั่วโมงสำหรับปีก่อนปีที่เป็นใบอนุญาตสิ้นผล ซึ่งข้อกำหนดเหล่านี้สภาวิชาชีพบัญชีได้กำหนดมาเพื่อให้ นักบัญชีที่เป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชีได้ปฏิบัติตามไม่ว่าจะเป็นผู้ทำบัญชีหรือผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ข้อกำหนดเหล่านี้เป็นข้อกำหนดที่ยังสอดคล้องกับเอกสารการศึกษาวิธีวัดผลสมรรถนะไว้ในแนวปฏิบัติทางการศึกษาระหว่างประเทศ (IEP) ฉบับที่ 2 ของสมาพันธ์นักบัญชีสากลและปัจจุบันได้ออกมาตราฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับนักวิชาชีพบัญชี (International Accounting Education Standard for Professional Accountants : IES) จำนวน 8 ฉบับ เพื่อให้ประเทศสมาชิกได้ถือปฏิบัติตามรวมถึงประเทศไทยด้วย จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่างานวิจัยเชิงประจักษ์เกี่ยวกับทักษะทางวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีและผู้สอบบัญชีของประเทศไทยยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร โดยพิจารณาได้จากงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะทางวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีและผู้สอบบัญชีของประเทศไทยยังมีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งผู้วิจัยมีหน้าที่จัดอบรมพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง (Continuing Professional Development: CPD) ให้กับกลุ่มอาชีพดังกล่าว และหลายครั้งได้รับเชิญไปทำหน้าที่เพิ่มทักษะทางวิชาชีพให้แก่ นักศึกษาคณะบัญชีมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้งการปฏิบัติงานในวิชาชีพบัญชี มองเห็นถึงความสำคัญของกลุ่มอาชีพนี้ ซึ่งต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูงต่อการรับรองงบการเงินของธุรกิจต่างๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจในกลุ่มวิชาชีพบัญชีที่เกี่ยวข้องกับงานสอบบัญชี สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการที่จะเน้นศึกษาเฉพาะมาตรฐานฯ ฉบับที่ 2, 3, 5 และ 7 เท่านั้น ซึ่งมีการบัญญัติถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี โดยผลที่ได้รับจากงานวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลแก่

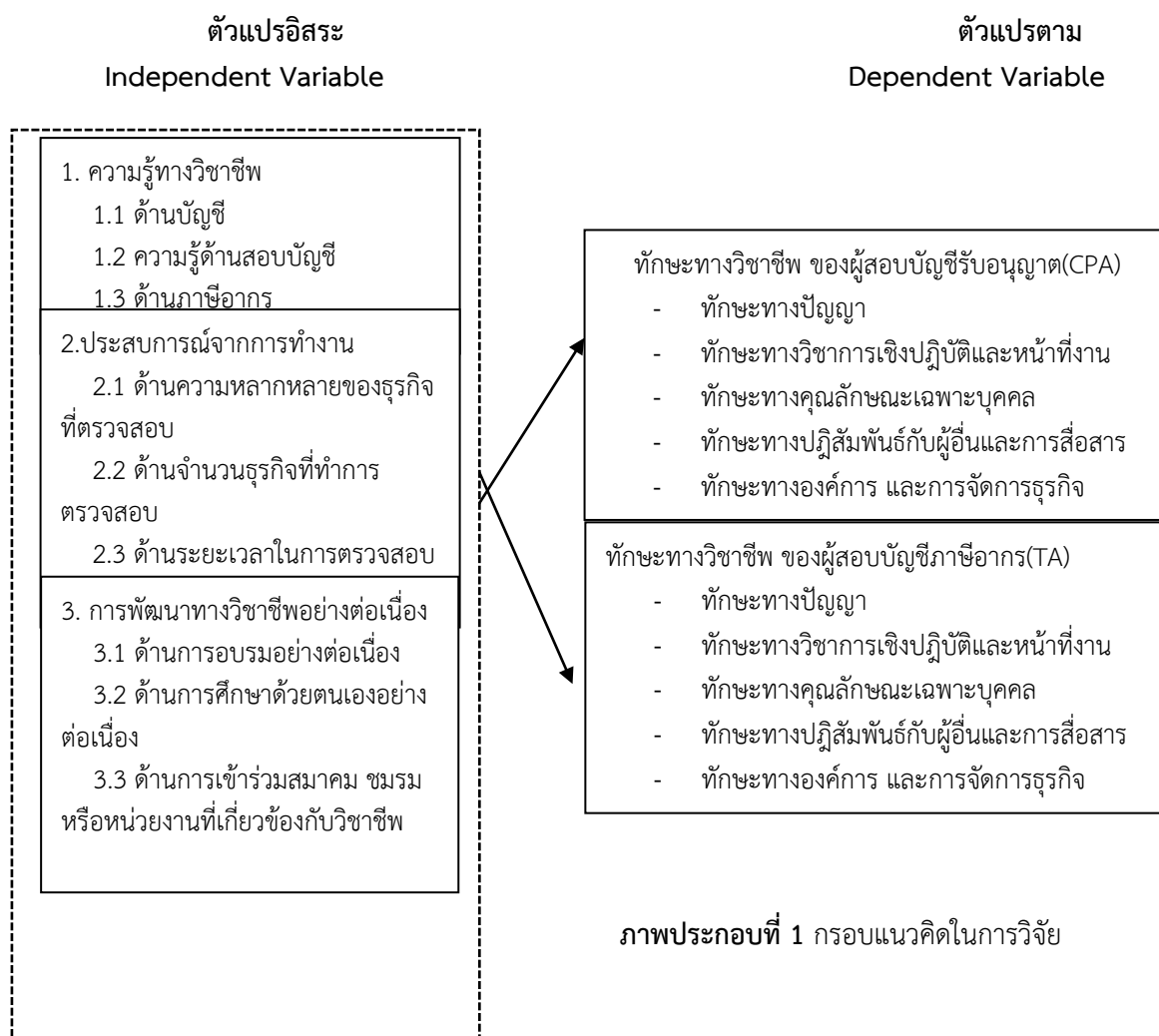
หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลวิชาชีพบัญชี และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานตามสภาพที่สอดคล้องความเป็นจริง และอีกทั้งยังสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงหลักสูตรสำหรับการเรียนการสอนวิชาชีพบัญชีต่อไปในภายภาคหน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากรครั้งนี้ ใช้แนวความคิดที่มาจากสมมติฐานนักบัญชีสากล (IFAC) ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับนักวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3 (IES 3) ว่าผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (Professional Accountant) จำเป็นต้องมีทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skills) ประกอบกับการศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี จึงสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบที่ 1

กลุ่มประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาในกลุ่มวิชาชีพบัญชี 2 กลุ่มประชากร คือ กลุ่มผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) และกลุ่มผู้สอบบัญชีภาษีอากร (TA) ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การที่เลือกกลุ่มประชากรทั้ง 2 กลุ่มนี้ เป็นผลจากการที่เป็นกลุ่มนักวิชาชีพบัญชีทางด้านการตรวจสอบและรับรองงบการเงินให้แก่ธุรกิจต่างๆ ทั้งขนาดย่อมและขนาดใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นวิชาชีพบัญชีที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการดำเนินงานทางธุรกิจในประเทศไทย และยังเป็นกลุ่มประชากรที่สามารถระบุจำนวนแน่นอนได้ โดยเป็นกลุ่มประชากรที่ปรากฏใน “บัญชีรายชื่อผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA)” ณ วันที่ 25 มกราคม 2560 จำนวน 1,025 คน (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2560) และในบัญชีรายชื่อ “ผู้สอบบัญชีภาษีอากร (TA)” ซึ่งประกาศไว้ใน เว็บไซต์ของกรมสรรพากร ณ วันที่ 19 มกราคม 2560 จำนวน 2,042 คน (กรมสรรพากร, 2560) รวมจำนวน 3,067 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมรับความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่าง 5% โดยมีขั้นตอนการกำหนดขนาดและสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร ยามาเน่ (Yamane) จากการแทนค่าในสูตรได้ขนาดตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 354 คน แต่เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ซึ่งอัตราการตอบกลับค่อนข้างต่ำ จึงได้เพิ่มขนาดตัวอย่างเป็น 500 คนโดยคำนวณขนาดตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนของกลุ่มผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) และกลุ่มผู้สอบบัญชีภาษีอากร (TA) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ หลังจากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายภายในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑลของกลุ่มผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) และภายในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑลของกลุ่มผู้สอบบัญชีภาษีอากร (TA)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีระดับการวัดข้อมูลแบบมาตรวัดอันตรภาคชั้น (Interval Scale)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปร ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระ ได้แก่ ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ค่า Tolerance และค่า VIF (Variance inflation factor)
4. สถิติอนุมาน (Inference Statistics) ประกอบด้วย การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากรที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑล จำนวน 354 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.19 อายุมากกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.38 อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครคิดเป็นร้อยละ 74.01 การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 57.06 มีประสบการณ์การทำงานด้านบัญชีมากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.95 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 72.03 มีประสบการณ์ด้านการเป็นผู้สอบบัญชี มากกว่า 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.10 มีจำนวนพนักงานที่ทำงานอยู่ในปัจจุบันน้อยกว่า 50 คน คิดเป็นร้อยละ 87.57 จำนวนผู้ใช้บริการ(ลูกค้า) ที่ให้บริการตรวจสอบบัญชีต่อปีน้อยกว่า 50 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.23

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรของกลุ่มตัวอย่างโดยรวม

ความรู้ทางด้านวิชาชีพบัญชี มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความรู้ด้านวิชาชีพบัญชี ความรู้ทาง

วิชาชีพด้านสอบบัญชี และความรู้ทางวิชาชีพด้านภาษีอากร อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ประสพการณ์การทำงานของผู้สอบบัญชี มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านประสพการณ์ การทำงานด้านความหลากหลายของธุรกิจที่ตรวจสอบ ประสพการณ์การทำงานด้านจำนวนธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ และประสพการณ์การทำงานด้านระยะเวลาในการตรวจสอบ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องของผู้สอบบัญชี มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านการอบรมอย่างต่อเนื่องของผู้สอบบัญชี ด้านการศึกษาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และด้านการเข้าร่วมสมาคม ชมรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทักษะทางวิชาชีพ มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเป็นป็นอิสระในด้านความสามารถในการเป็นผู้นำของการสอบบัญชีโดยมีหลักการของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การอาศัยความชำนาญและไหวพริบอย่างผู้สอบบัญชีมืออาชีพในการรวบรวมข้อเท็จจริง ข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติงานมีความเชื่อถือได้ มีการตรวจทาน หลักฐานต่าง ๆ เพื่อแสดงความเห็นหรือรายงานการตรวจพบเกี่ยวกับความถูกต้องของงบการเงินของกิจการอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยตามวัตถุประสงค์หลักของการวิจัย พบว่า

ผลการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และเพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ความรู้ทางวิชาชีพ ประสพการณ์จากการทำงาน และการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ความรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ ด้านบัญชี ด้านสอบบัญชี และด้านภาษีอากร ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 ประสพการณ์จากการทำงาน ได้แก่ ด้านความหลากหลายของธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ ด้านจำนวนธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ และด้านระยะเวลาในการตรวจสอบบัญชี ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ด้านการอบรมอย่างต่อเนื่อง ด้านการศึกษาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และด้านการเข้าร่วมสมาคม ชมรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 ความรู้ทางวิชาชีพ ประสพการณ์จากการทำงาน และการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 ความรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ ด้านบัญชี ด้านสอบบัญชี และด้านภาษีอากร ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 7 ประสพการณ์จากการทำงาน ได้แก่ ด้านความหลากหลายของธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ ด้านจำนวนธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ และด้านระยะเวลาในการตรวจสอบบัญชี ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 8 การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ด้านการอบรมอย่างต่อเนื่อง ด้านการศึกษาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และด้านการเข้าร่วมสมาคม ชมรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของความรู้ทางวิชาชีพ ประสพการณ์จากการทำงาน และการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	Sig.
KGL	.357*	4.889	.000
EXP	.209*	2.423	.017
CPD	.353*	3.907	.000

n = 118, $R^2 = .812$, F = 73.654, Sig = .000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางผลการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมด พบว่า ตัวแปรทั้งหมดสามารถพยากรณ์คุณภาพข้อมูลทางการบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีอำนาจพยากรณ์ประมาณ 81.20% นั่นคือ สมมติฐานที่ 1 ได้รับการสนับสนุน เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า ตัวแปรทั้ง 3 ตัว ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชี (Beta = .357) ตัวแปรประสบการณ์ในการ

ทำงานของผู้สอบบัญชี (Beta = .209) และตัวแปรประสบการณ์ในการทำงานของผู้สอบบัญชี (Beta = .353) ดังนั้น สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานตามวิธี Enter คือ

$$CPA = .357 * KGL + .209 * EXP + .353 * CPD \dots\dots\dots(1)$$

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของความรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ ด้านบัญชี ด้านสอบบัญชี และด้านภาษีอากร ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	Sig.
KAC	.194	1.665	.099
KAD	.421*	4.027	.000
KRC	.178	1.921	.057

n = 118, $R^2 = .717$, F = 40.195, Sig = .000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางผลการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมด พบว่า ตัวแปรทั้งหมดสามารถพยากรณ์คุณภาพข้อมูลทางการบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีอำนาจพยากรณ์ประมาณ 71.70% นั่นคือ สมมติฐานที่ 2 ได้รับการสนับสนุน เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า ตัวแปร 1 ตัว ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางวิชาชีพด้านสอบบัญชี (Beta = .421) และ ส่วนตัวแปรอีก 2 ตัว ไม่ส่งผลกระทบทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 ได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางวิชาชีพด้านภาษีอากร (Beta = .178) และ ตัวแปรความรู้ทางวิชาชีพด้านบัญชี (Beta = .194) ดังนั้น สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานตามวิธี Enter คือ

$$CPA = .194 * KAC + .421 * KAD + .178 * KRD \dots\dots\dots(2)$$

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของประสบการณ์จากการทำงาน ได้แก่ ด้านความหลากหลายของธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ ด้านจำนวนธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ และด้านระยะเวลาในการตรวจสอบบัญชี ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	Sig.
EAT	.339*	4.435	.000
EAN	-.186	-.186	.853
EAP	.552*	7.161	.000

$n = 118$, $R^2 = .754$, $F = 50.195$, $Sig = .000$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางผลการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งชุด พบว่า ตัวแปรทั้งชุดสามารถพยากรณ์คุณภาพข้อมูลทางการบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีอำนาจพยากรณ์ประมาณ 75.40% นั่นคือ สมมติฐานที่ 3 ได้รับการสนับสนุนเมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า ตัวแปร 2 ตัว ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรประสิทธิภาพการทำงานด้านความหลากหลายของธุรกิจที่ตรวจสอบ ($Beta = .339$) และตัวแปรประสิทธิภาพการทำงานด้านระยะเวลาในการตรวจสอบบัญชี ($Beta = .552$) ส่วนตัวแปรอีก 1 ตัว ไม่ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 คือ ตัวแปรประสิทธิภาพการทำงานด้านจำนวนธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ ($Beta = -.186$) ดังนั้น สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานตามวิธี Enter คือ

$$CPA = .339 \cdot EAT + -.186 \cdot EAN + .552 \cdot EAP \dots\dots\dots (3)$$

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ด้านการอบรมอย่างต่อเนื่อง ด้านการศึกษาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และด้านการเข้าร่วมสมาคม ชมรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	Sig.
CDT	.076*	3.333	.001
CDE	.077*	4.419	.000
CDC	.056*	3.349	.001

$n = 118$, $R^2 = .748$, $F = 48.296$, $Sig = .000$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางผลการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งชุด พบว่า ตัวแปรทั้งชุดสามารถพยากรณ์คุณภาพข้อมูลทางการบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีอำนาจพยากรณ์ประมาณ 74.80% นั่นคือ สมมติฐานที่ 4 ได้รับการสนับสนุน เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า ตัวแปรทั้ง 3 ตัว ส่งผลทางบวกต่อทักษะทาง

วิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องด้านการอบรมอย่างต่อเนื่อง ($Beta = .076$) ตัวแปรการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องด้านการศึกษด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ($Beta = .077$) และตัวแปรการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องด้านการเข้าร่วมสมาคม ชมรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ($Beta = .056$) ดังนั้น สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานตามวิธี Enter คือ

$$CPA = .076*CDT + .077*CDE + .056*CDC \dots\dots\dots (4)$$

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของความรู้ทางวิชาชีพ ประสบการณ์จากการทำงาน และการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีอาชีพ

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	Sig.
KGL	.532*	10.698	.000
EXP	.174*	3.221	.001
CPD	.239*	4.252	.000

n = 236, R² = .860, F = 220.299, Sig = .000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางผลการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมด พบว่า ตัวแปรทั้งหมดสามารถพยากรณ์คุณภาพข้อมูลทางการบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีอำนาจพยากรณ์ประมาณ 86.00% นั่นคือ สมมติฐานที่ 5 ได้รับการสนับสนุน เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า ตัวแปรทั้ง 3 ตัว ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชี (Beta = .532) ตัวแปรประสบการณ์ในการ

ทำงานของผู้สอบบัญชี (Beta = .174) และการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องของผู้สอบบัญชี (Beta = .239) ดังนั้น สมการพยากรณ์ในรูปแบบมาตรฐานตามวิธี Enter คือ

$$TA = .532*KGL + .174*EXP + .239*CPD \dots\dots\dots (5)$$

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของความรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ ด้านบัญชี ด้านสอบบัญชี และด้านภาษีอากร ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีอาชีพ

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	Sig.
KAC	.407*	6.319	.000
KAD	.370*	6.409	.000
KRC	.137*	2.734	.007

n = 236, R² = .830, F = 170.638, Sig = .000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางผลการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมด พบว่า ตัวแปรทั้งหมดสามารถพยากรณ์คุณภาพข้อมูลทางการบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีอำนาจพยากรณ์ประมาณ 83.00% นั่นคือ สมมติฐานที่ 6 ได้รับการสนับสนุน เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า ตัวแปรทั้ง 3 ตัว ส่งผลทางบวกต่อทักษะทาง

วิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางวิชาชีพด้านบัญชี (Beta = .407) ตัวแปรความรู้ทางวิชาชีพด้านสอบบัญชี (Beta = .370) และความรู้ทางวิชาชีพด้านภาษีอากร (Beta = .137) ดังนั้น สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานตามวิธี Enter คือ

$$TA = .407*KAC + .370*KAD + .137*KRD \dots\dots\dots (6)$$

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของประสบการณ์
จากการทำงาน ได้แก่ ด้านความหลากหลายของธุรกิจที่
ทำการตรวจสอบ ด้านจำนวนธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ

และด้านระยะเวลาในการตรวจสอบบัญชี ส่งผลต่อทักษะ
ทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาคีอากร

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	Sig.
EAT	.265*	4.165	.000
EAN	.040	.562	.574
EAP	.513*	7.808	.000

$n = 236$, $R^2 = .742$, $F = 94.940$, $Sig = .000$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางผลการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมด พบว่า ตัวแปรทั้งหมดสามารถพยากรณ์คุณภาพข้อมูลทางการบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีอำนาจพยากรณ์ประมาณ 74.20% นั่นคือ สมมติฐานที่ 7 ได้รับการสนับสนุน เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า ตัวแปร 2 ตัว ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรประสบการณ์การทำงาน ด้านความหลากหลายของธุรกิจที่ตรวจสอบ (Beta = .265) และตัวแปรประสบการณ์การทำงานด้านระยะเวลาในการตรวจสอบบัญชี (Beta = .513) ส่วนตัว

แปรอีก 1 ตัว ไม่ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือตัวแปรประสบการณ์การทำงานด้านจำนวนธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ (Beta = .040) ดังนั้น สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานตามวิธี Enter คือ

$$TA = .265 * EAT + .040 * EAN + .513 * EAP$$

..... (7)

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของการพัฒนาทาง
วิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ด้านการอบรมอย่างต่อเนื่อง
ด้านการศึกษด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และด้านการเข้าร่วมสมาคม ชมรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ
ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาคีอากร

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	Sig.
CDT	.342*	5.916	.000
CDE	.271*	4.682	.000
CDC	.273*	4.911	.000

$n = 236$, $R^2 = .750$, $F = 99.279$, $Sig = .000$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมด พบว่า ตัวแปรทั้งหมดสามารถพยากรณ์คุณภาพข้อมูลทางการบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีอำนาจพยากรณ์ประมาณ 75.00% นั่นคือ

สมมติฐานที่ 8 ได้รับการสนับสนุน เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า ตัวแปรทั้ง 3 ตัว ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องด้านการอบรมอย่างต่อเนื่อง (Beta = .342) ตัวแปรการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องด้านการศึกษด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (Beta = .271) และ

ตัวแปรการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องด้านการเข้าร่วมสมาคม ชมรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ (Beta = .273) ดังนั้น สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานตามวิธี Enter คือ

$$TA = .342*CDT + .271*CDE + .273*CDC$$

..... (8)

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความรู้ทางด้านวิชาชีพบัญชี มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความรู้ด้านวิชาชีพบัญชี ความรู้ทางวิชาชีพด้านสอบบัญชี และความรู้อื่นๆทางวิชาชีพด้านภาษีอากร อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

1.1 ด้านความรู้ด้านวิชาชีพบัญชี มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อัมพร เทียงตระกูล, 2557) โดยผลการศึกษาพบว่าความรู้ด้านวิชาชีพบัญชีของผู้สอบบัญชีมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้สอบบัญชีมีความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินเกี่ยวกับเรื่องสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของผู้ถือหุ้น รายได้ ค่าใช้จ่าย และเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน การจัดรายการใหม่ การวัดมูลค่าเมื่อเริ่มแรก การวัดมูลค่าในภายหลัง และมีความเข้าใจเกี่ยวกับรายงานของผู้สอบบัญชีหรือรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี

1.2 ด้านความรู้ทางวิชาชีพด้านสอบบัญชี มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิมลฤดี ทศธร, 2551) โดยผลการศึกษาพบว่าความรู้ด้านสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้สอบบัญชีมีความรู้และความเข้าใจในมาตรฐานการสอบบัญชี เกี่ยวกับหลักฐานการสอบบัญชี ข้อตกลงในการรับงานสอบบัญชี วางแผนการตรวจสอบ รวมถึงแนวการสอบบัญชี การตรวจสอบย้อนกลับใน

การสอบบัญชีครั้งแรก การเลือกตัวอย่างในการสอบบัญชี เกี่ยวกับเรื่องเหตุการณ์ภายหลังวันที่ในงบการเงิน การดำเนินงานต่อเนื่อง การใช้ผลงานของผู้อื่น และมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของการขอคำยืนยันจากบุคคลภายนอก การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

1.3 ด้านความรู้ทางวิชาชีพด้านภาษีอากร มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สงกรานต์ โกยวงษ์, 2553) โดยการศึกษาพบว่า ความรู้ทางด้านภาษีอากรของผู้สอบบัญชี มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้สอบบัญชีมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และภาษีอากรแสตมป์ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนปฏิบัติงานได้

2. ประสบการณ์การทำงานของผู้สอบบัญชี มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านประสบการณ์การทำงานด้านความหลากหลายของธุรกิจที่ตรวจสอบ ประสบการณ์การทำงานด้านจำนวนธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ และประสบการณ์การทำงานด้านระยะเวลาในการตรวจสอบ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

2.1 ประสบการณ์การทำงานของผู้สอบบัญชีด้านความหลากหลายของธุรกิจที่ตรวจสอบ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อัมพร เทียงตระกูล, 2557) โดยการศึกษาพบว่า ผู้สอบบัญชีสามารถแยกแยะ และจำแนก รวมถึงการวิเคราะห์รายการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในธุรกิจที่มีความแตกต่างกันได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง และในแต่ละปี ผู้สอบบัญชีได้รับงานตรวจสอบบัญชีในกิจการ หรือธุรกิจที่ยังไม่มีความเชี่ยวชาญเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และ เป็นประสบการณ์ในการทำงานที่หลากหลาย และจากการตรวจสอบธุรกิจบริการ ธุรกิจซื้อขายไป ธุรกิจผลิต ธุรกิจนำเข้าส่งออก ทำให้เกิดการเรียนรู้และเป็นประสบการณ์ในการทำงานที่หลากหลาย

2.2 ประสบการณ์การทำงานด้านจำนวนธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชัชวิชัย คำภิรมย์, 2554) โดยการศึกษาพบว่า ผู้สอบบัญชีมีประสบการณ์การทำงานด้านจำนวนธุรกิจที่ทำการ

ตรวจสอบ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์จากการตรวจสอบทำให้ผู้สอบบัญชีได้รับบริการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ จำนวนธุรกิจที่ตรวจสอบ ทำให้มีประสบการณ์ในการตรวจสอบมากขึ้น

2.3 ประสบการณ์การทำงานด้านระยะเวลาในการตรวจสอบ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สงกรานต์ ไกยวงษ์, 2553) โดยการศึกษาพบว่าผู้สอบบัญชีมีประสบการณ์การทำงานด้านระยะเวลาในการตรวจสอบมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากผู้สอบบัญชีที่มีระยะเวลาการทำงานในหน้าที่ผู้สอบบัญชี ส่งผลให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในงานตรวจสอบ และทำให้มีการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3. การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องของผู้สอบบัญชี มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านการอบรมอย่างต่อเนื่องของผู้สอบบัญชี ด้านการศึกษาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และด้านการเข้าร่วมสมาคม ชมรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

3.1 การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องด้านการอบรมอย่างต่อเนื่องของผู้สอบบัญชี มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จุกมล นาจารย์, 2557) โดยการศึกษาพบการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องด้านการอบรมอย่างต่อเนื่องของผู้สอบบัญชี มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้สอบบัญชีที่มีการอบรมอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ผู้สอบบัญชีปฏิบัติงานตรวจสอบมีคุณภาพถูกต้อง เชื่อถือได้ตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป ผู้สอบบัญชีได้ยอมรับและเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเชื่อมั่นว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่การดำเนินงานที่ดีและมีประสิทธิภาพ และผู้สอบบัญชีที่ได้อบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้สอบบัญชีด้วยกัน ส่งผลให้การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ บรรลุเป้าหมาย และตรงตามมาตรฐาน

3.2 การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องด้านการศึกษาดูด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จุกมล นาจารย์, 2557) โดยการศึกษาพบว่า การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องด้านการศึกษาดูด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้สอบบัญชีสามารถศึกษาค้นหาเพิ่มเติม เรียนรู้ด้วยตัวเอง จากแหล่งข้อมูลความรู้สำหรับงานได้จากที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เมื่อมีประเด็นใหม่ ๆ เกิดขึ้น สามารถศึกษาหาข้อมูลจากหนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คำวินิจฉัย ข้อหารือต่าง ๆ จะทำให้เกิดความเข้าใจในประเด็นนั้น ๆ ได้ การศึกษาดูด้วยตนเองเป็นการส่งเสริมการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

3.3 การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องด้านการเข้าร่วมสมาคม ชมรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จุกมล นาจารย์, 2557) โดยการศึกษาพบว่า ผู้สอบบัญชีเชื่อมั่นว่า การเข้าอบรมกับสมาคม ชมรม หรือหน่วยงานด้านวิชาชีพ สถาบันการศึกษา ทำให้สามารถติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพได้เป็นอย่างดี การเข้าร่วมกิจกรรมของสมาคม ชมรม หรือหน่วยงานด้านวิชาชีพ สถาบันการศึกษา ทำให้มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในวิชาชีพเดียวกัน ทำให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี และทำให้มีความชำนาญและมีความรู้ที่หลากหลาย จากการเข้ารับการอบรม

4. ความรู้ทางวิชาชีพ ประสบการณ์จากการทำงาน และการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต สอดคล้องกับแนวคิดของ (สงกรานต์ ไกยวงษ์, 2553) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นมืออาชีพของนักวิชาชีพบัญชีไทยในบทบาทของผู้สอบบัญชีภาษีอากรและผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และผู้สอบบัญชีภาษีอากร ประกอบด้วย 1) ปัจจัยความรู้ทางด้านภาษีอากร 2) ปัจจัยความรู้ด้านการตรวจสอบ 3) ปัจจัยความ

หลากหลายของธุรกิจที่ตรวจสอบ 4) ปัจจัยจำนวนธุรกิจ
ที่ทำการตรวจสอบ 5) ปัจจัยระยะเวลาที่ทำงานด้าน
ตรวจสอบบัญชี 6) ปัจจัยการเข้าอบรมพัฒนาความรู้
อย่างต่อเนื่อง 7) ปัจจัยการศึกษาด้วยตนเองอย่าง
ต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้
ใช้ความรู้ทางวิชาชีพเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่าง
ประสิทธิภาพ และสามารถนำเอาประสบการณ์ในการ
ตรวจสอบกิจการที่มีความแตกต่างของประเภทธุรกิจ
ส่วนในด้านการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องทำให้
สามารถวินิจฉัยในการสอบบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ความรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ ด้านบัญชี ด้าน
สอบบัญชี และด้านภาษีอากร ส่งผลทางบวกต่อทักษะ
ทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต สอดคล้องกับ
แนวคิดของ (วิมลฤดี ทศคร, 2551) ศึกษาเรื่อง
ผลกระทบของความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่มีต่อ
ความสำเร็จในการทำงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตใน
สำนักงานบัญชี พบว่า ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีความ
คิดเห็นด้วย เกี่ยวกับการมีความรู้ความสามารถด้านน
วัตกรรมโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้
อาจเนื่องมาจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ความรู้ด้าน
บัญชีและด้านสอบบัญชีส่งผลต่อประสิทธิภาพในงาน
ตรวจสอบและความรู้ด้านภาษีอากรสามารถนำมาใช้ในการ
วางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ประสบการณ์จากการทำงาน ได้แก่ ด้าน
ความหลากหลายของธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ ด้าน
จำนวนธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ และด้านระยะเวลาใน
การตรวจสอบบัญชี ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพ
ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต สอดคล้องกับแนวคิดของ
(อัมพร เทียงตระกูล, 2557) ศึกษาเรื่อง ความรู้ทาง
วิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพ และคุณค่าทางวิชาชีพของ
ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตภายใต้มาตรฐานสากลที่มีผลต่อ
การดำเนินงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของผู้ให้บริการ
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มเทคโนโลยีในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า เพศ อายุ ระดับ
การศึกษาและประสบการณ์การสอบบัญชีของผู้สอบ
บัญชีรับอนุญาตในสภาพปัจจุบันและที่บริษัทต้องการ
แตกต่างกัน มีผลต่อความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะทาง
วิชาชีพและคุณค่าทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญที่ระดับ 0.05 ทั้งกลุ่ม
สินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มเทคโนโลยี ทั้งนี้อาจ
เนื่องมาจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีประสบการณ์ด้าน
ความหลากหลายของธุรกิจที่ตรวจสอบสามารถแยกแยะ
จำแนกและวิเคราะห์รายการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในธุรกิจที่
แตกต่างได้อย่าง และระยะเวลาในการตรวจสอบส่งผล
ให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีความเชี่ยวชาญในการ
ตรวจสอบเพิ่มขึ้น

7. การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ได้แก่
ด้านการอบรมอย่างต่อเนื่อง ด้านการศึกษาด้วยตนเอง
อย่างต่อเนื่อง และด้านการเข้าร่วมสมาคม ชมรม หรือ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ส่งผลทางบวกต่อทักษะ
ทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต สอดคล้องกับ
แนวคิดของ (ดุจกมล นาจารย์, 2557) ศึกษาเรื่อง
ผลกระทบของการเรียนรู้ในวิชาชีพอย่างต่อเนื่องที่มีต่อ
คุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับ
อนุญาต พบว่า ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต มีความคิดเห็น
ด้วยเกี่ยวกับการเรียนรู้ในวิชาชีพอย่างต่อเนื่องโดยรวม
และรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ด้วย
ตนเอง ด้านการเรียนรู้จากการสะสมประสบการณ์ ด้าน
การเรียนรู้จากผู้อื่น และด้านการเรียนรู้ด้วยการหาและ
การสังเกต ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้ในวิชาชีพ
อย่างต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับ
คุณภาพการปฏิบัติงานสอบบัญชี ส่งผลให้ผลการ
ปฏิบัติงานมีคุณภาพ บรรลุเป้าหมาย และตรงตาม
มาตรฐาน

8. ความรู้ทางวิชาชีพ ประสบการณ์จากการทำงาน
และการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องส่งผล
ทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร
สอดคล้องกับแนวคิดของ (สงกรานต์ ไกวงษ์, 2553)
ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นมืออาชีพ
ของนักวิชาชีพบัญชีไทยในบริบทของผู้สอบบัญชีภาษี
อากรและผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต พบว่า ปัจจัยที่มี
ความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะความเป็นมืออาชีพของ
ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และผู้สอบบัญชีภาษีอากร
ประกอบด้วย 1) ปัจจัยความรู้ทางด้านภาษีอากร 2)
ปัจจัยความรู้ด้านการตรวจสอบ 3) ปัจจัยความ
หลากหลายของธุรกิจที่ตรวจสอบ 4) ปัจจัยจำนวนธุรกิจ

ที่ทำการตรวจสอบ 5) ปัจจัยระยะเวลาที่ทำงานด้านตรวจสอบบัญชี 6) ปัจจัยการเข้าอบรมพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง 7) ปัจจัยการศึกษาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้ใช้ความรู้ทางวิชาชีพเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำเอาประสบการณ์ในการตรวจสอบกิจการที่มีความแตกต่างของประเภทธุรกิจส่วนในด้านการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องทำให้สามารถวินิจฉัยในการสอบบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. ความรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ ด้านบัญชี ด้านสอบบัญชี และด้านภาษีอากร ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร สอดคล้องกับแนวคิดของ (สงกรานต์ ไกวงษ์, 2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นมืออาชีพของนักวิชาชีพบัญชีไทยในบริบทของผู้สอบบัญชีภาษีอากรและผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และผู้สอบบัญชีภาษีอากรประกอบด้วย 1) ปัจจัยความรู้ทางด้านภาษีอากร 2) ปัจจัยความรู้ด้านการตรวจสอบ 3) ปัจจัยความหลากหลายของธุรกิจที่ตรวจสอบ 4) ปัจจัยจำนวนธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ 5) ปัจจัยระยะเวลาที่ทำงานด้านตรวจสอบบัญชี 6) ปัจจัยการเข้าอบรมพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง 7) ปัจจัยการศึกษาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สอบบัญชีภาษีอากร ที่ความรู้ด้านบัญชีและด้านสอบบัญชีส่งผลต่อประสิทธิภาพในงานตรวจสอบและความรู้ด้านภาษีอากรสามารถนำมาใช้ในการวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. ประสบการณ์จากการทำงาน ได้แก่ ด้านความหลากหลายของธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ ด้านจำนวนธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ และด้านระยะเวลาในการตรวจสอบบัญชี ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร สอดคล้องกับแนวคิดของ(บุญธรรม พรเจริญ, 2548) ศึกษาเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานและการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ตามมาตรา 3 สัตต แห่งประมวลรัษฎากร พบว่า ผู้สอบบัญชีภาษีอากรที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน

ต่างประสบปัญหาที่ปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานและการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ในทุก ๆ ด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สอบบัญชีภาษีอากรที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน ส่งผลต่อการกำหนดวิธีการในการปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานและการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ในทุก ๆ ด้าน

11. การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ด้านการอบรมอย่างต่อเนื่อง ด้านการศึกษาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และด้านการเข้าร่วมสมาคม ชมรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ส่งผลทางบวกต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร สอดคล้องกับแนวคิดของ (สุริยงค์ วงศาพัฒนานันท์, 2557) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องที่มีต่อความสำเร็จในการทำงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย พบว่า ผู้สอบบัญชีภาษีอากรมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการอบรมอย่างต่อเนื่อง ด้านการศึกษาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สอบบัญชีภาษีอากรมีความเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่งผลกับความสำเร็จในการทำงานและบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้การ

1.1 หน่วยงานกำกับดูแล อันได้แก่ สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ กรมสรรพากร กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรด้านการศึกษาวิชาชีพ มาตรฐานการศึกษาสากลให้กับนักศึกษาคณะบัญชีในประเทศไทย เพื่อให้มีความรู้ มี

ประสบการณ์ และมีความเข้าใจ พร้อมปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

1.2 สถาบันจัดอบรมและให้บริการวิชาการแก่สังคม ควรปรับปรุงหลักสูตรและข้อบังคับเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องทางวิชาชีพ สำหรับผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากร เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ และมีความสามารถ พร้อมในการทำงานมากยิ่งขึ้น

1.3 หน่วยงานกำกับดูแลผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากร ควรกำหนดข้อกฎหมายและข้อกำหนดทางวิชาชีพในการพัฒนาเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี และประมวลรัษฎากร เพื่อให้เพิ่มขีดความรู้ทางวิชาชีพ และเพิ่มความสามารถ โดยให้มีการพัฒนาทางอาชีพอย่างต่อเนื่อง มากยิ่งขึ้น

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากรให้มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ ปฏิบัติงานได้ครบถ้วนถูกต้อง และพร้อมในการปฏิบัติงานได้อย่างน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการได้ศึกษากลุ่มประชากรทางวิชาชีพบัญชี 2 กลุ่ม คือ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และผู้สอบบัญชีภาษีอากรยังมีบางเรื่องที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นมุมมองทางความรู้ ด้านประสบการณ์ ด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ในการให้บริการก็ยังแตกต่างกันทั้งที่อยู่ในสายวิชาชีพการตรวจสอบด้วยกัน ในอนาคตต่อไปอาจจะต้องศึกษากลุ่มประชากรทางวิชาชีพบัญชีกลุ่มอื่น ทุกกลุ่ม แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน จะได้มองเห็นภาพกว้างในสาขาของวิชาชีพบัญชี

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ทางวิชาชีพ ปัจจัยด้านประสบการณ์จากการทำงาน และปัจจัยด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งในปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ที่ส่งผลต่อทักษะของผู้สอบบัญชี ดังนั้นในอนาคตต่อไปจะต้องศึกษาปัจจัยอื่น เช่น ทางด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้ตรวจสอบบัญชี

2.3 ในการศึกษางานวิจัยนี้ ได้จำกัดกลุ่มตัวอย่างเฉพาะ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

งานวิจัยในอนาคตอาจจะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากรทั่วประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร (2560). “รายชื่อผู้สอบบัญชีภาษีอากร”. พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.rd.go.th> สืบค้น 25 ม.ค. 2560.
- ชัชวิทย์ คำภิรมย์ และคณะ (2554). ผลกระทบของความรู้ความสามารถทางการบัญชีและประสบการณ์ด้านการสอบบัญชี ที่มีต่อความสำเร็จในการทำงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย. มหาสารคาม : คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยสารคาม.
- ดุจกมล นาจารย์ (2557). ผลกระทบของการเรียนรู้ในวิชาชีพอย่างต่อเนื่องที่มีต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย.วิทยานิพนธ์ บัณฑิต มหาบัณฑิต คณะการบัญชีและการจัดการ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สงกรานต์ ไกวงษ์ (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นมืออาชีพของนักวิชาชีพบัญชีไทย ในบริบทของผู้สอบบัญชีภาษีอากรและผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ (2560). “พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547” “International Education Standards (IES)”. พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์.(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.fap.or.th> สืบค้น 31 ม.ค. 2560.
- สุริยงค์ วงศาพัฒนานันท์ (2557). ผลกระทบของการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย.วิทยานิพนธ์ บัณฑิต

มหาบัณฑิต คณะการบัญชีและการจัดการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อัมพร เทียงตระกูล (2557). ความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะ
ทางวิชาชีพ และคุณค่าทางวิชาชีพของผู้สอบ
บัญชีรับอนุญาตภายใต้มาตรฐานสากลที่มีผล
ต่อการดำเนินงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
ของผู้ใช้บริการกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและ
กลุ่มเทคโนโลยีในตลาดหลักทรัพย์แห่ง
ประเทศไทย. รายงานการวิจัย.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.